

("Službeni glasnik BiH", broj 18/03), člana 6. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 23/17, 33/17 i 30/19), i člana 24. st. (4) Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 59/09 i 66/16), ministrica za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo donosi

PRAVILNIK

O PREPOZNAVANJU, PREVENCIJI I ZAŠTITI OD DISKRIMINACIJE U OSNOVNIM ŠKOLAMA

I DIO - OPĆE ODREDBE

Član 1.

(Predmet Pravilnika)

Ovim pravilnikom utvrđuju se bliži kriteriji za prepoznavanje, prevenciju i zaštitu od diskriminacije u procesu odgoja i obrazovanja u osnovnim školama, a u skladu sa Smjericama za prepoznavanje diskriminacije u oblasti obrazovanja u Bosni i Hercegovini, Zakonom o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 59/09 i 66/16) (u daljem tekstu: Zakon o zabrani diskriminacije) i Zakonom o osnovnom odgoju i obrazovanju Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 23/17, 33/17 i 30/19).

Član 2.

(Definicija diskriminacije)

- (1) Diskriminacijom će se smatrati svako različito postupanje uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica i onima koji su s njima u rodbinskoj ili drugoj vezi na osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, invaliditeta, starosne dobi, nacionalnog ili socijalnog porijekla, veze s nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstva u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanja, društvenog položaja i spola, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, spolnih karakteristika, kao i svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda u svim oblastima života.
- (2) Diskriminacijom u procesu odgoja i obrazovanja posebno će se smatrati ako se:
 - a) uskraćuje pravo na osnovni odgoj i obrazovanje pod jednakim uslovima;
 - b) otežava ili onemogućava opis lica ili grupe lica u osnovnu školu zbog ličnog svojstva ili pripadnosti lica ili grupe lica;
 - c) isključuje lice ili grupu lica iz obrazovnog sistema zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
 - d) otežava ili uskraćuje mogućnost praćenja nastave i učešće u drugim odgojnim i obrazovnim aktivnostima licu ili grupi lica zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
 - e) vrši diskriminacija učenika zbog upotrebe bilo kojeg zvaničnog jezika Bosne i Hercegovine u usmenom i pismenom izražavanju;
 - f) učesnik u procesu odgoja i obrazovanja razvrstava na osnovu ličnog svojstva ili pripadnosti;
 - g) učesnik u procesu odgoja i obrazovanja zlostavlja zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
 - h) na drugi način neopravdano pravi razlika ili nejednako postupaju sa učesnikom u procesu odgoja i obrazovanja.

Član 3.

(Izuzeci od principa jednakog postupanja)

- (1) Zakonske mjere i radnje neće se smatrati diskriminacijskim kada se svode na nepovoljno razlikovanje ili različito postupanje ako su zasnovane na objektivnoj i razumnoj opravdanosti.
- (2) Sljedeće mjere neće se smatrati diskriminacijskim kada se njima ostvaruje legitiman cilj i ako postoji razuman odnos

proporcionalnosti između sredstava koja se koriste i cilja koji se nastoji realizirati i kada:

- a) proizilaze iz provođenja ili donošenja privremenih posebnih mjera osmišljenih bilo da se spriječe ili nadoknade štete koje lica trpe, a koje su određene osnovama navedenim u članu 2. ovog zakona i to naročito za pripadnike ugroženih grupa, kao što su: invalidna lica, pripadnici nacionalnih manjina, žene, trudnice, djeca, omladina, starija lica i druga društveno isključena lica, civilne žrtve rata, žrtve u krivičnim postupcima, raseljena lica, izbjeglice i azilanti; odnosno da se omogući njihovo puno učešće u svim oblastima života;
- b) su zasnovane na obilježju koje se odnosi na bilo koji od osnova navedenih u članu 2. ovog zakona kada, u ograničenim okolnostima, zbog prirode konkretnih profesionalnih aktivnosti koje su u pitanju ili konteksta u kojem se izvršavaju, takvo obilježje predstavlja stvarni i određujući uslov u pogledu izbora zvanja. Ovaj izuzetak bit će predmet povremenih preispitivanja;
- c) su zasnovane na razlikovanju, isključivanju ili davanju prednosti u vezi sa zapošljavanjem kao člana osoblja institucije koje se obavlja u skladu s doktrinama, osnovnim postavkama, dogmama, vjerovanjima ili učenjima konkretne vjeroispovijesti ili vjere, s obzirom da je razlikovanje, isključenje ili davanje prednosti izvršeno savjesno kako ne bi došlo do povrede vjerskih osjećanja pripadnika te vjeroispovijesti ili te vjere;
- d) određuju maksimalnu starosnu dob najprimjereniju za prekid radnog odnosa i određuju starosnu dob kao uslov za penzionisanje;
- e) su zasnovane na državljanstvu na način predviđen zakonom;
- f) su zasnovane na realizaciji razumnih prilagodavanja s ciljem osiguravanja principa jednakog postupanja u odnosu na invalidna lica. Poslodavci su zato prema potrebi u konkretnom slučaju dužni preduzeti odgovarajuće mjere, radi omogućavanja da invalidno lice ostvari pristup, učestvuje ili napreduje u zaposlenju, odnosno da učestvuje u obuci, ako takve mjere ne nameću nesrazmjern teret poslodavcu;
- g) stavljanje u nepovoljniji položaj pri uređivanju prava i obaveza iz porodičnog odnosa kada je to određeno zakonom, a posebno s ciljem zaštite prava i interesa djece, što mora biti opravdano legitimnom svrhom, zaštitom javnog morala, kao i pogodovanju braka u skladu s odredbama porodičnih zakona;
- h) prilikom zasnivanja radnog odnosa, uključuju u članstvo, te u djelovanju koje je u skladu s naukom i poslovanjem registriranih crkava i vjerskih zajednica u BiH, kao i druge javne ili privatne organizacije koje djeluju u skladu sa ustavom i zakonom, ako to zahtijevaju vjerske doktrine, uvjerenja ili ciljevi.

Član 4.

(Značenje pojmova)

Pojmovi koji se koriste u ovom pravilniku imaju značenje, i to kako slijedi:

- a) diskriminacija je definisana članom 2. ovog pravilnika,
- b) neposredna diskriminacija je definisana članom 6. ovog pravilnika,
- c) posredna diskriminacija je definisana članom 7. ovog pravilnika,
- d) uznemiravanje i ponižavajuće postupanje je definisano članom 8. ovog pravilnika,
- e) segregacija kao posebno težak oblik diskriminacije u procesu odgoja i obrazovanja je definisana članom 9. ovog pravilnika,
- f) osnovna škola je ustanova osnovnog odgoja i obrazovanja,
- g) udruživanje radi vršenja diskriminacije je definisano članom 10. ovog pravilnika,
- h) govor mržnje je definisan članom 11. ovog pravilnika,

- i) učesnik u procesu odgoja i obrazovanja je: učenik, roditelj, nastavnik, drugi radnik i školski organ i tijelo,
- j) roditelj obuhvata roditelja, staratelja i usvojitelja,
- k) nastavnik je lice kvalificirano za izvođenje odgojno-obrazovnog rada sa djecom i odraslima,
- l) drugi radnik je saradnik i stručni saradnik: sekretar, pedagog, psiholog, pedagog-psiholog, bibliotekar, socijalni radnik, specijalni pedagog, logoped i zdravstveni radnik kao i drugi radnik u osnovnoj školi,
- lj) školski organ i tijelo je školski odbor, direktor škole, vijeće roditelja, vijeće učenika i stručni organi škole: nastavničko vijeće, odjeljenjsko vijeće i stručni aktiv,
- m) lice koje obavlja nadzor nad zakonitošću rada škola: prosvjetni inspektor,
- n) treće lice, u smislu ovog pravilnika, jeste predavač, pripravnik/stažista, trener, voditelj, instruktor, radnik obazbjedenja, i drugo lice sa kojim je ustanova zaključila odgovarajući ugovor, kao i hranitelj, članovi porodice, lični pratilac, član organa upravljanja, inspektor, prosvjetni savjetnik, autor udžbenika, izdavač i druga lica koja se po bilo kom drugom osnovu nalaze u prostoru ustanove ili prisustvuju odgojno-obrazovnom radu,
- nj) isključivanje postoji kada je određenom licu ili grupi lica onemogućen pristup određenim pravima i slobodama zbog ličnog svojstva ili pripadnosti, a drugima nije,
- o) ograničavanje postoji kada je određenom licu ili grupi lica zbog ličnog svojstva ili pripadnosti, uživanje određenih prava i sloboda omogućeno, ali sa ograničenjima,
- p) davanje prednosti postoji kada je neko lice ili grupa lica u povlaštenom položaju, iako za to nema zakonskih uslova.

Član 5.

(Gramatička terminologija)

Gramatička terminologija u ovom pravilniku podrazumijeva ravnopravno korištenje i upotrebu riječi oba spola.

II - OBLICI DISKRIMINACIJE I NJIHOVA MANIFESTACIJA

Član 6.

(Neposredna diskriminacija)

Neposredna diskriminacija je svako različito postupanje, odnosno svako djelovanje ili propuštanje djelovanja u procesu odgoja i obrazovanja kada je neko lice ili grupa lica zbog ličnog svojstva ili pripadnosti dovedena ili je bila dovedena ili bi mogla biti dovedena u nepovoljniji položaj u odnosu na neko drugo lice ili grupu lica u sličnim situacijama, posebno ako:

- a) nastavnik i drugi radnik vrši diskriminaciju u procesu odgoja i obrazovanja ili u vezi sa procesom odgoja i obrazovanja;
- b) školski organ i tijelo vrši diskriminaciju u procesu odgoja i obrazovanja ili u vezi sa procesom odgoja i obrazovanja;
- c) i na druge načine neposredno vrši diskriminaciju u procesu odgoja i obrazovanja ili u vezi sa procesom odgoja i obrazovanja.

Član 7.

(Posredna diskriminacija)

Posredna diskriminacija podrazumijeva svaku situaciju u kojoj, naizgled neutralna odredba, kriterij ili praksa u procesu odgoja i obrazovanja ima, ili bi imala učinak dovođenja nekog lica ili grupe lica u nepovoljan ili manje povoljan položaj u odnosu na drugo lice ili grupu lica zbog ličnog svojstva ili pripadnosti.

Član 8.

(Uznemiravanje i ponižavajuće postupanje)

Uznemiravanje i ponižavajuće postupanje u procesu odgoja i obrazovanja ili u vezi sa procesom odgoja i obrazovanja se smatra diskriminacijom u svakoj situaciji u kojoj postupanje, u vezi sa nabrojanim osnovama iz člana 2. ovog pravilnika, ima za svrhu ili čiji je efekat povreda dostojanstva lica ili grupe lica i stvaranje zastrašujućeg, neprijateljskog, degradirajućeg, ponižavajućeg ili

uvredljivog okruženja zbog ličnog svojstva i pripadnosti, a posebno:

- a) korištenjem pogrdnih imena, nadimaka, predrasuda i stereotipa kojim se vrijeđa dostojanstvo lica ili grupe lica na osnovu ličnog svojstva ili pripadnosti;
- b) izlaganjem podsmijehu postignuća učesnika u procesu odgoja i obrazovanja zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- c) izlaganjem podsmijehu zbog fizičkog izgleda, socijalnog porijekla, veze s nacionalnom manjinom, roda, spola, seksualne orijentacije ili bilo kojeg drugog ličnog svojstva ili pripadnosti učesnika u procesu odgoja i obrazovanja;
- d) javnim ponižavanjem i prijetnjom primjene neprimjerenih sankcija prema učesniku u procesu odgoja i obrazovanja;
- e) različitim postupanjem kojim, protivno Ustavu i zakonu, dolazi do uznemiravanja ili ponižavajućeg postupanja prema učesniku u procesu odgoja i obrazovanja.

Član 9.

(Segregacija kao posebno težak oblik diskriminacije u procesu odgoja i obrazovanja)

Segregacija u procesu odgoja i obrazovanja ili u vezi sa procesom odgoja i obrazovanja postoji kada se lice ili grupa lica neopravdano odvajaju od lica ili grupe lica na osnovu ličnog svojstva ili pripadnosti, a u vezi sa jednim od nabrojanih osnova iz člana 2 ovog pravilnika, a posebno:

- a) prilikom upisa u osnovnu školu;
- b) formiranju zasebnih odjeljenja zasnovanih na društvenom, etničkom ili ekonomskom statusu učenika ili pripadnosti manjinskoj grupi, nepoznavanju jezika na kojem se odvija nastava ili iz drugih razloga koji su protivni zakonu.

Član 10.

(Udruživanje radi vršenja diskriminacije)

Udruživanje radi vršenja diskriminacije postoji ako se u procesu ili u vezi sa procesom odgoja i obrazovanja formiraju udruženja i grupe čije je djelovanje usmjereno na:

- a) izazivanje i širenje nacionalne, rasne, vjerske i druge mržnje i netrpeljivosti prema učesniku u procesu odgoja i obrazovanja zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- b) sprečavanje učešća učesnika u procesu odgoja i obrazovanja zbog rasne, nacionalne, vjerske pripadnosti i bilo kojeg drugog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- c) u svim drugim slučajevima kada udruživanje, protivno Ustavu i zakonu, ima za cilj vršenje diskriminacije.

Član 11.

(Govor mržnje)

Govor mržnje je svaki oblik širenja ideja, informacija i mišljenja kojima se podstiče diskriminacija, mržnja i nasilje protiv lica i grupe lica, učesnika u procesu odgoja i obrazovanja, odnosno bilo kojeg lica ili grupe lica zbog ličnog svojstva ili pripadnosti, a koji je u bilo kakvoj vezi sa procesom odgoja i obrazovanja ili radom škole, a posebno:

- a) ispisivanje poruka ili simbola na objektu škole ili u njenoj neposrednoj blizini kojim se podstiče na diskriminaciju, mržnju i nasilje prema učesniku u procesu odgoja i obrazovanja i svakom drugom licu ili grupi lica zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- b) korištenje udžbenika, časopisa i drugih javnih glasila, internet stranica i drugih sredstava komunikacije koji u sebi sadrže poruke mržnje;
- c) korištenje drugih sadržaja u procesu odgoja i obrazovanja koji negativno i u omalovažavajućem značenju govore o licu ili grupi lica zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- d) javno iznošenje ideja, informacija i mišljenja od strane učesnika u procesu odgoja i obrazovanja kojim se poziva na nejednak tretman ili nasilje prema bilo kojem licu ili grupi lica zbog ličnog svojstva ili pripadnosti.

Član 12.

(Zaštita lica koja prijavljuju diskriminaciju)

- (1) Nijedan učesnik u procesu odgoja i obrazovanja ne smije trpiti nikakve posljedice kada traži ili namjerava tražiti zaštitu od diskriminacije ili kada nudi ili namjerava ponuditi dokaze o diskriminatornom postupanju, a posebno ako radi toga:
- a) učenik neopravdano dobija lošije ocjene ili se njegov rad drugačije ocjenjuje;
 - b) učenik, roditelj, nastavnik i drugi radnik i školski organ i tijelo trpi prijetnje i ucjene;
 - c) učenik, roditelj, nastavnik i drugi radnik i školski organ i tijelo stavlja u nepovoljniji položaj u odnosu na drugog učenika, roditelja, nastavnika i drugog radnika, i školskog organa i tijela u istoj ili sličnoj situaciji;
 - d) učenik, roditelj, nastavnik i drugi radnik i školski organ i tijelo izlaže poniženju i podsmijehu, a njihove primjedbe i zahtjevi ignorišu.

III - POSEBNI OBLICI DISKRIMINACIJE

Član 13.

(Posebni oblici diskriminacije u procesu odgoja i obrazovanja)

Posebni oblici diskriminacije u procesu odgoja i obrazovanja su diskriminacija u:

- a) ostvarivanju postignuća i standarda u procesu odgoja i obrazovanja,
- b) ostvarivanju prava na obrazovanje u osnovnoj školi,
- c) upotrebi jezika u procesu odgoja i obrazovanja,
- d) obezbjeđivanju sigurnosti učesnika u procesu odgoja i obrazovanja,
- e) poštovanju pravila ponašanja u školi,
- f) planiranju i sprovođenju procesa odgoja i obrazovanja,
- g) oblasti upravljanja školom,
- h) oblasti poštovanja prava učenika na participaciju u odlučivanju u procesu odgoja i obrazovanja,
- i) oblasti obrade posebnih podataka o učenicima i drugim učesnicima u procesu odgoja i obrazovanja, i
- j) drugim oblastima od značaja za proces odgoja i obrazovanja.

Član 14.

(Diskriminacija u okviru ostvarivanju postignuća i standarda u procesu odgoja i obrazovanja)

Diskriminacija u okviru ostvarivanja postignuća i standarda u procesu odgoja i obrazovanja postoji ako se:

- a) za učenika ili grupu učenika kriteriji i očekivana postignuća neopravdano i unaprijed snižavaju, jer se ne očekuje da će zbog ličnog svojstva ili pripadnosti ostvariti postignuća odgoja i obrazovanja,
- b) ne obezbjeđuju uslovi koji omogućavaju svakom učeniku da, bez obzira na lično svojstvo ili pripadnost, ostvari postignuća odgoja i obrazovanja, a posebno ako se ne koriste raznovrsni oblici nastave, uključujući dopunsku nastavu, učenje i ocjenjivanje koje je prilagođeno potrebama učenika zbog ličnog svojstva ili pripadnosti,
- c) kad se, na osnovu lične procjene, radi nižih očekivanja obrazovnih postignuća zbog ličnog svojstva ili pripadnosti učenika, vrši neformalno skraćivanje ili sužavanje nastavnog plana ili programa koji se u procesu odgoja i obrazovanja realizuje sa ostalim učenicima,
- d) kada se ne primjenjuju, odnosno neopravdano pritagodavaju standardi, zbog ličnog svojstva ili pripadnosti, što rezultira nižem ili niskom nivou obrazovanja učenika,
- e) kada se neopravdano, isključivo na osnovu lične procjene nastavnika, uspostave niži ili viši kriteriji ocjenjivanja za učenika zbog ličnog svojstva ili pripadnosti,
- f) neostvarivanje postignuća od strane učenika pripisuje ličnom svojstvu ili pripadnosti,

- g) učenik, zbog ličnog svojstva ili pripadnosti, prevodi u stariji razred, a da nije savladao nastavni plan program iz prethodnog, čime nastaje situacija da učenik nema potrebno znanje za nastavak školovanja,
- h) ne koriste posebni kriteriji za postignuća predviđena zakonom za učenika zbog njegovog svojstva ili pripadnosti, a posebno učenika sa teškoćama u razvoju,
- i) ne koriste posebni kriteriji za postignuća, predviđeni zakonom, za posebno nadarene učenike i kada se ne vrši stalno praćenje njihovog razvoja zbog ličnog svojstva ili pripadnosti, i
- j) na druge načine vrši diskriminacija u pogledu ostvarivanja općih postignuća i standarda u procesu odgoja i obrazovanja.

Član 15.

(Diskriminacija u ostvarivanju prava na obrazovanje)

- (1) Diskriminacija u ostvarivanju prava na osnovno obrazovanje postoji ako osnovna škola:
- a) ne primjenjuje posebne mjere i druge, zakonom propisane mjere sa ciljem pružanja podrške pri upisivanju učenika iz ranjivih kategorija, a posebno učenika sa teškoćama u razvoju i učenika pripadnika nacionalnih manjina;
 - b) pri upisu učenika traže se dokumenti predviđeni zakonom i/ili podzakonskim aktom, te se njihov nedostatak koristi kao osnov za isključivanje učenika, ne uzimajući u obzir interes djeteta, koji je na prvom mjestu (nedostatak izvoda iz matične knjige rođenih, potvrde o državljanstvu i sl.);
 - c) ne primjenjuje zakonom propisane mjere za pružanje redovne i dodatne obrazovne, zdravstvene i socijalne podrške učenicima kojima je potrebna i na koju imaju pravo zbog njihovog ličnog svojstva ili pripadnosti u procesu odgoja i obrazovanja u osnovnoj školi;
 - d) uskraćuje pravo učeniku na izdavanje potvrde o redovnom pohađanju nastave, o završenom razredu ili o završenom nivou obrazovanja zbog njegovog ličnog svojstva ili pripadnosti;
 - e) učenici nemaju osigurane jednake uslove rada u skladu sa obrazovnim standardima zbog njihovog ličnog svojstva ili pripadnosti, a posebno učenici iz ranjivih kategorija;
 - f) na druge načine krši zabranu diskriminacije u ostvarivanju prava na odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi.
- (2) Diskriminacija u smislu ovog člana postoji i ako osnivač osnovne škole ne osigurava arhitektonske mogućnosti za nesmetan pristup svih učesnika u procesu odgoja i obrazovanja u objekte osnovne škole.

Član 16.

(Diskriminacija u upotrebi jezika u procesu odgoja i obrazovanja)

Diskriminacija u oblasti upotrebe jezika postoji ako se:

- a) ne osigura izučavanje i upotreba jezika konstitutivnih naroda i pisama na nediskriminatoran način;
- b) pripadnicima nacionalnih manjina onemogućava odgojno-obrazovni rad na maternjem jeziku u skladu sa zakonom, na nediskriminatoran način.

Član 17.

(Diskriminacija u obezbjeđivanju sigurnosti učenika u procesu odgoja i obrazovanja)

Diskriminacija u obezbjeđivanju sigurnosti učenika i drugih lica u procesu odgoja i obrazovanja postoji ako škola, suprotno zabrani nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja propisanoj zakonom, zbog ličnog svojstva ili pripadnosti učenika i drugih u procesu odgoja i obrazovanja, ne obezbjeđuje isti nivo sigurnosti svim učesnicima u procesu odgoja i obrazovanja za vrijeme boravka u školi i u toku svih aktivnosti koje škola organizuje.

Član 18.

(Diskriminacija u poštovanju internih akata škole koja regulišu pravila ponašanja u školi)

Diskriminacija u poštovanju internih akata škole kojim se regulišu pravila ponašanja u školi postoji ako se:

- a) pravila i posljedice kršenja pravila selektivno primjenjuju ili ne važe jednako za sve, odnosno kada su pojedinci ili grupe učenika zbog ličnog svojstva i pripadnosti podvrgnuti sankcijama;
- b) pravilima ponašanja u školi tolerišu neprihvatljiva ponašanja prema pojedincima ili grupama kojim su izloženi zbog ličnog svojstva i pripadnosti;
- c) na druge načine neopravdano pravi razlika u poštovanju pravila ponašanja u školama zbog ličnog svojstva i pripadnosti svih učesnika u procesu odgoja i obrazovanja.

Član 19.

(Diskriminacija u realizaciji procesa odgoja i obrazovanja)

Diskriminacija u realizaciji procesa odgoja i obrazovanja postoji ako se:

- a) prilikom realizacije procesa odgoja i obrazovanja ne uzimaju u obzir individualna znanja i sposobnosti učenika zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- b) u školi ne preduzimaju mjere kojim se osigurava učešće roditelja u nastavnim aktivnostima, ne poštujući princip pune ravnopravnosti i jednakosti svih roditelja bez obzira na njihova lična svojstva i pripadnost, a posebno ako se ne preduzimaju mjere za uključivanje svih roditelja u rad školskih organa i tijela i zajedničke konsultacije;
- c) nastavnik i drugi radnik povodom izostanka učenika sa nastavnih aktivnosti ne reaguju jednako ili neopravdano pravi razliku ili im je takvo ponašanje poželjno i prihvatljivo, ili takvo ponašanje toleriše, zbog pripadnosti ili nepripadnosti određenoj grupi, ili to čine zbog bilo kojeg drugog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- d) učenici iz ranjivih kategorija, zbog ličnog svojstva ili pripadnosti, u okviru nastavnih aktivnosti uključuju u dopunske programe bez prethodne provjere i ocjenjivanja njihovih realnih mogućnosti, znanja i sposobnosti ili bez kontinuiranog praćenja njihovog napredovanja;
- e) ne prati napredovanje učenika u odnosu na početna znanja i iskustva ili kada se učenik ne pohvaljuje, odnosno ne nagrađuje i ne promovira njegovo izuzetno postignuće zbog pripadnosti odnosno nepripadnosti određenoj grupi, odnosno s obzirom na lično svojstvo ili pripadnost;
- f) učenici, a posebno iz ranjivih kategorija, neopravdano isključuju iz rada učeničkih organizacija, ili se uključuju u njih ali suštinski nisu u ravnopravnom položaju sa drugim članovima zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- g) učenik ili roditelj, zbog ličnog svojstva i pripadnosti, a posebno zbog pripadnosti određenoj ranjivoj kategoriji, isključuje iz vannastavnih aktivnosti;
- h) učeniku ograničava pristup sekcijama ili dodatnoj nastavi zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- i) u procesu odgoja i obrazovanja vrijednosti zajednica iz kojih učenik ili roditelj dolaze, kao njihove kulturne vrijednosti izvrgavaju podsmijehu ili omalovažavanju, ili se posmatraju kao manje vrijedne u odnosu na vrijednosti kulture pripadnika većinskog stanovništva zajednice; i
- j) na druge načine vrši diskriminacija u provođenju procesa odgoja i obrazovanja.

Član 20.

(Diskriminacija u oblasti upravljanja školom)

Diskriminacija u oblasti upravljanja školom postoji ako:

- a) učenik, roditelj, nastavnik ili drugi radnik, kao pripadnik ranjivih kategorija ili zbog drugog ličnog svojstva ili pripadnosti bude isključen izrada školskog organa i tijela;
- b) se prilikom izrade razvojnog plana škole ne uzima u obzir analiza obrazovnih potreba učenika iz ranjivih grupa;

- c) u procesu ocjenjivanja kvaliteta rada škole, roditelji i učenici iz ranjivih grupa, nisu uključeni u reprezentativni uzorak za ispitivanje stanja i analizu rezultata;
- d) učenici nisu uključeni u domaća i međunarodna istraživanja koja se odnose na postignuća i standarde u procesu odgoja i obrazovanja zbog ličnog svojstva ili pripadnosti i
- e) na druge načine vrši diskriminacija u upravljanju školom.

Član 21.

(Diskriminacija u oblasti poštovanja prava učenika na participaciju u odlučivanju u procesu odgoja i obrazovanja)

Diskriminacija u oblasti poštovanja prava učenika na participaciju u odlučivanju u procesu odgoja i obrazovanja postoji ako se učeniku na osnovu ličnog svojstva i pripadnosti uskraćuje zakonom zagarantovano pravo na učešće i davanje mišljenja i prijedloga školskom organu i tijelu ili se na druge načine vrši diskriminacija u oblasti poštovanja prava učenika u procesu odgoja i obrazovanja.

Član 22.

(Diskriminacija u oblasti obrade posebnih podataka o učenicima i drugim učesnicima u procesu odgoja i obrazovanja)

Diskriminacija u oblasti obrade posebnih podataka o učenicima, roditeljima, nastavnicima i drugim radnicima postoji, kada kontrolor podataka u okviru svoje nadležnosti, obradivač podataka, nezakonito prikuplja ili koristi takve podatke u svrhu dovođenja u neravnopravan položaj učesnika u procesu odgoja i obrazovanja zbog ličnog svojstva ili pripadnosti učesnika, a posebno ako se takvi podaci koriste za nejednak tretman.

IV - DUŽNOSTI I ODGOVORNOSTI UČESNIKA U PROCESU ODGOJA I OBRAZOVANJA U VEZI SA ZABRANOM I PREVENCIJOM DISKRIMINACIJE

Član 23.

(Dužnosti i odgovornosti učesnika u procesu odgoja i obrazovanja u vezi sa zabranom i prevencijom diskriminacije)

- (1) Svaki učesnik u procesu odgoja i obrazovanja dužan je da poštuje odredbe o zabrani diskriminacije i ravnopravnosti u ostvarivanju prava i obaveza kako je utvrđeno u Ustavu Bosne i Hercegovine, Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine, Ustavu Kantona Sarajevo, Zakonu o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, Okvirnom zakonu o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini, Krivičnom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine, Zakonu o osnovnom odgoju i obrazovanju Kantona Sarajevo i ovim pravilnikom, te da se u procesu odgoja i obrazovanja uzdrži od svakog činjenja ili nečinjenja koji može dovesti do diskriminacije i neravnopravnosti.
- (2) Škola je dužna da upozna učenike i roditelje sa dužnostima i odgovornostima učesnika u procesu odgoja i obrazovanja u vezi sa zabranom diskriminacije.
- (3) Škola je dužna da kontinuirano organizira edukaciju svih učesnika u procesu odgoja i obrazovanja, a posebno da razvija partnerski odnos sa roditeljima u vezi sa zabranom i prevencijom diskriminacije.

V - ZAŠTITA OD DISKRIMINACIJE

Član 24.

(Interna procedura za zaštitu od diskriminacije u školama)

- (1) Diskriminaciju može prijaviti bilo koje lice koja ima saznanja o diskriminaciji.
- (2) Prijava može biti i anonimna.
- (3) Prijava za zaštitu od diskriminacije se podnosi školi putem protokola ili putem pošte na obrascu (Prilog 1) koji je sastavni dio ovog Pravilnika ili pismenim putem sa kratkim opisom slučaja.
- (4) Procedura u slučaju diskriminacije može se voditi i na temelju drugog načina saznanja za moguću diskriminaciju.

- (5) Škola je dužna po zaprimanju prijave, odnosno po saznanju za moguću diskriminaciju, pokrenuti postupak i okončati ga po hitnoj proceduri u najkraćem mogućem roku.
- (6) Svi radnici škole po saznanju za moguću diskriminaciju, dužni su odmah obavijestiti direktora škole i školski odbor.
- (7) Direktor škole, po saznanju za moguću diskriminaciju, dužan je imenovati radno tijelo za svaki konkretan slučaj, kojeg čine: sekretar škole, pedagog i/ili psiholog, član nastavničkog vijeća i predsjednik vijeća roditelja škole, odnosno zamjenik predsjednika vijeća roditelja u njegovom odsustvu, poštujući principe ili načela Zakona o sukobu interesa u organima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 70/08), direktor škole dužan je obavijestiti roditelje/staratelje učenika na kojeg se postupak odnosi.
- (8) Radno tijelo iz stava (7) ovog člana dužno je prikupiti informacije o prijavljenoj diskriminaciji, utvrditi sve okolnosti vezane za slučaj, intenzitet, težinu i vremensko trajanje koje se odnose na prijavljenu diskriminaciju; nakon provedenog postupka, radno tijelo dužno je izraditi detaljan, objektivni izvještaj o prijavljenoj diskriminaciji bez procjena i tumačenja, vodeći računa o privatnosti učenika i drugih učesnika u vezi sa prijavljenim slučajem; sastavni dio izvještaja čini i set predloženih mjera od strane radnog tijela u cilju zaustavljanja i sprječavanja ponavljanja nedozvoljenih radnji; svi članovi radnog tijela potpisuju izjavu kojom se obavezuju na tajnost podataka u postupku.
- (9) Uloga pedagoga i/ili psihologa u ovom postupku jeste da prikupi informacije od učenika i o istim napravi službenu zabilješku; radno tijelo može ispitati učenika samo uz prethodnu saglasnost i prisustvo roditelja/staratelja učenika.
- (10) Izvještaj iz stava (8) ovog člana predaje se direktoru škole na daljnje postupanje.
- (11) Direktor škole dužan je razmotriti izvještaj radnog tijela i obavijestiti školski odbor o izvještaju; direktor škole će preduzeti određene mjere u cilju preveniranja diskriminacije, prestanka daljnjeg nejednakog postupanja, a na osnovu okolnosti utvrđenih u izvještaju i obavijestiti školski odbor pismenim putem.
- (12) Direktor škole dužan je obavijestiti podnosioca prijave da može pokrenuti upravne i sudske postupke u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije, te se obratiti Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ombudsman Bosne i Hercegovine) kao centralnoj instituciji za zaštitu od diskriminacije.

Član 25.

- (Mjere u u cilju preveniranja diskriminacije, prestanka daljnjeg nejednakog postupanja u procesu odgoja i obrazovanja)
- (1) Kršenje odredbi o zabrani diskriminacije u procesu odgoja i obrazovanja je predmet krivične, disciplinske i drugih oblika odgovornosti u skladu sa zakonom, podzakonskim aktima i drugim internim aktima škole.
 - (2) Protiv učesnika u procesu odgoja i obrazovanja koji se ponaša suprotno ovom pravilniku disciplinski postupak se pokreće u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima.
 - (3) Direktor je dužan poduzeti mjere da se zaustavi daljnje nejednako postupanje, a u slučaju potrebe zatražiti pomoć drugih radnika škole, pozvati roditelje i po potrebi nadležne institucije.
 - (4) Škola će hitno pružiti pomoć i podršku učeniku koji doživljava ili je ranije bio izložen diskriminaciji. te obaviti razgovor s učenikom, postupajući posebno pažljivo.
 - (5) Škola će obavijestiti roditelje/staratelje učenika koji je žrtva diskriminacije o situaciji u kojoj se učenik nalazi i o mogućim oblicima savjetodavne i stručne pomoći učeniku u školi i/ili izvan nje, s ciljem podrške i osnaživanja učenika u prevazilaženju traumatskog doživljaja.
 - (6) Ukoliko se radi o posebno teškom obliku, intenzitetu ili dužem vremenskom trajanju diskriminacijskog postupanja koje može izazvati negativne posljedice i kod drugih

učenika, koji su bili prisutni, škola će se savjetovati sa nadležnim stručnim organima radi pomoći učenicima i svjedocima diskriminacije.

- (7) Škola će što hitnije započeti i provesti pedagoški rad s učenikom koji nije poštovao odredbe o zabrani diskriminacije, te upoznati njegove roditelje/staratelje. Potrebno je ukazati učeniku na neprihvatljivost i štetnost takvog ponašanja, odgovarajućim postupcima, podsticati promjenu takvog ponašanja, poduzeti sve mjere za pomirenje i stvaranje tolerantnog, prijateljskog ponašanja u školi.
- (8) U slučaju da diskriminaciju čini roditelj ili neko drugo odraslo lice koja nije radnik škole, škola je dužna o tome obavijestiti druge nadležne institucije, a da učeniku odnosno žrtvi diskriminacije pruži adekvatnu podršku ka prevazilaženju traumatskog doživljaja.
- (9) Direktor je dužan organizovati edukaciju učesnika u procesu odgoja i obrazovanja radi sprječavanja ponavljanja diskriminacije, te preventivnog djelovanja da ne dode do pojave bilo kojeg oblika diskriminacije.

Član 26.

(Evidencija o slučajevima diskriminacije u školi)

- (1) Da bi se osigurala efikasnost procesa postupanja u slučajevima diskriminacije, te prevencija iste u školi, pedagog i/ili sekretar škole vodi evidenciju o slučajevima diskriminacije u školi, a koja sadrži podatke o vrsti prijavljene diskriminacije i poduzetim mjerama.
- (2) Evidencija iz stava (1) ne smije sadržavati lične podatke.
- (3) U cilju preveniranja diskriminacije, škola je dužna informisati Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo o evidenciji iz stava (1) ovog člana, te u godišnjem programu rada škole planirati teme za edukaciju učesnika u procesu odgoja i obrazovanja.

Član 27.

(Zaštita od diskriminacije prema Zakonu o zabrani diskriminacije)

- (1) Centralna institucija nadležna za zaštitu od diskriminacije je Ombudsman za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
- (2) Ombudsman Bosne i Hercegovine zaprima pojedinačne i grupne žalbe u vezi s diskriminacijom, te daje potrebna obavještenja fizičkim i pravnim licima koja su podnijela žalbu zbog diskriminacije o njihovim pravima i obavezama, te mogućnostima sudske i druge zaštite. Ombudsman Bosne i Hercegovine daje mišljenja i preporuke s ciljem sprječavanja i suzbijanja diskriminacije, predlaže odgovarajuća zakonska i druga rješenja nadležnim institucijama u Bosni i Hercegovini, te ima druga ovlaštenja u vezi sa zabranom diskriminacije. Nadležne institucije u Bosni i Hercegovini obavezne su saradivati s Ombudsmenom Bosne i Hercegovine i davati pismeno odgovore i obavještenja u roku koji je Ombudsman Bosne i Hercegovine odredio i o efektu preporuka datih s ciljem otklanjanja diskriminacije.

Član 28.

(Zaštita u postojećim postupcima)

- (1) Svako lice ili grupa lica koja smatra da je diskriminirana može tražiti zaštitu svojih prava putem postojećih sudskih i upravnih postupaka.
- (2) U slučajevima u kojima povreda prava na jednako postupanje proizlazi iz upravnog akta, žalba u upravnom postupku i eventualno pokretanje upravnog spora na osnovu zaštite od diskriminacije, a kojom se zahtijeva poništenje takvog upravnog akta, neće spriječiti lice iz stava (1) ovog člana da pokrene sudski postupak za zaštitu od diskriminacije.
- (3) U skladu s općim pravilima postupka sud i druga tijela dužni su poduzeti sve neophodne mjere kojima će se osigurati da se postupci u kojima se ispituju tvrdnje o počinjenoj

diskriminaciji provedu po hitnom postupku i okončaju u najkraćem mogućem roku.

Član 29.

(Mogući tužbeni zahtjevi za zaštitu od diskriminacije)

Lice ili grupa lica koja su izložene bilo kojem obliku diskriminacije ovlaštene su da podnesu tužbu i traže:

- utvrđivanje da je tuženi povrijedio tužiteljevo pravo na jednako postupanje, odnosno da radnja koju je poduzeo ili propustio može neposredno dovesti do povrede prava na jednako postupanje (tužba za utvrđivanje diskriminacije);
- zabranu poduzimanja radnji kojima se krši ili može prekršiti tužiteljevo pravo na jednako postupanje, odnosno da se izvrše radnje kojima se uklanja diskriminacija ili njene posljedice (tužba za zabranu ili otklanjanje diskriminacije);
- da se nadoknadi materijalna i nematerijalna šteta uzrokovana povredom prava zaštićenih ovim zakonom (tužba za naknadu štete);
- da se presuda kojom je utvrđena povreda prava na jednako postupanje na trošak tuženika objavi u medijima.

Član 30.

(Nadzor nad primjenom Pravilnika)

Nadzor nad primjenom ovog pravilnika vrši Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo, a inspeksijski nadzor vrši Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo.

V DIO - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 31.

(Edukacija)

U cilju efikasne primjene ovog pravilnika, škola je dužna u saradnji sa Ministarstvom za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo organizirati edukaciju sekretara i pedagoga o adekvatnoj primjeni ovog pravilnika u školama.

Član 32.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Kantona Sarajevo".

Broj 11/03-01-39256/19

Ministrica

24. decembra 2019. godine

Mr. Zineta Bogunić, s. r.

PRILOG 1

PRIJAVA

Podnosilac prijave (ako je anonimna prijava, ne treba navoditi podnosioca prijave):

Prijava protiv:

Kada se diskriminacija dogodila?

Gdje je počinjena diskriminacija?

Opis događaja:

Datum podnošenja prijave:

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice

Na osnovu člana 66. st. (1) i (2) Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 35/05) i člana 38. Zakona o plaćama i naknadama u organima vlasti Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 5/19), ministar za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo, uz pribavljeno mišljenje Ministarstva finansija Kantona Sarajevo i Samostalnog sindikata državnih službenika i namještenika u organima državne službe, sudskoj vlasti i javnim ustanovama u Federaciji Bosne Hercegovine i Samostalnog sindikata kantonalnih državnih službenika i namještenika, donosi

PRAVILNIK

O PLAĆAMA I NAKNADAMA DRŽAVNIH SLUŽBENIKA I NAMJEŠTENIKA MINISTARSTVA ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU, RASELJENA LICA I IZBJEGLICE KANTONA SARAJEVO

I - OSNOVNA ODREDBA

Član 1.

(Predmet)

Ovim pravilnikom utvrđuju se plaće i naknade državnih službenika i namještenika u Ministarstvu za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Ministarstvo), pravo na uvećanje plaće, pravo na naknadu, plaće za pripravnike i naknade za lica na stručnom osposobljavanju, način obračuna i isplate plaće, prestanak važenja dosadašnjeg pravilnika i stupanje na snagu.

II - PLAĆE DRŽAVNIH SLUŽBENIKA I NAMJEŠTENIKA

Član 2.

(Pravo na plaću)

- Državni službenik i namještenik u organu državne službe ima pravo na plaću koja odgovara radnom mjestu na koje je državni službenik, odnosno namještenik postavljen.
- Plaća državnog službenika i namještenika utvrđuje se rješenjem koje donosi ministar.

Član 3.

(Utvrđivanje osnovice za obračun plaće)

Osnovica za obračun plaće državnog službenika i namještenika utvrđuje se prema članu 5. Zakona o plaćama i naknadama u organima vlasti Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 5/19) (u daljem tekstu Zakon o plaćama i naknadama).

Član 4.

(Osnovna plaća)

Osnovna plaća državnog službenika i namještenika utvrđuje se prema članu 6. Zakona o plaćama i naknadama.

Član 5.

(Platni razredi i koeficijenti za državne službenike)

Radna mjesta državnih službenika Ministarstva razvrstavaju se u platne razrede, a za svaki platni razred utvrđuju se koeficijenti za obračun plaće, prema sljedećim vrijednostima:

Redni broj	Naziv radnog mjesta	Platni razred	Koeficijent
1.	sekretar kantonalnog ministarstva	I	6,20
2.	pomoćnik kantonalnog ministra	II	5,70
3.	rukovodilac unutrašnje organizacione jedinice	IV	4,50
4.	stručni savjetnik	VII	4,10
5.	viši stručni saradnik	VIII	3,90
6.	stručni saradnik	IX	3,70

Član 6.

(Platni razredi za namještenike)

Radna mjesta namještenika Ministarstva razvrstavaju se u platne razrede, a za svaki platni razred utvrđuju se koeficijenti za obračun plaće, prema sljedećim vrijednostima:

Redni broj	Naziv radnog mjesta	Platni razred	Koeficijent
1.	viši samostalni referent (VŠS)	II	3,10
2.	samostalni referent (VŠS)	III	3,00
3.	viši referent (SSS) i VKV radnik	V	2,70
4.	referent (SSS) i KV radnik III i IV stepena	VI	2,60
5.	pomoćni radnik i nekvalifikovani radnik (NK radnik)	VII	1,85